

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

<b>I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ</b>
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 16. јануар 2015. Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду решење бр. 139/1</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Др Зорица Бечановић Николић, ванредни професор за ужу научну област Општа књижевност, предмет Историја опште књижевности (19. 11. 2013), Филолошки факултет Универзитета у Београду, ментор</li><li>2. Др Зоран Милутиновић, редовни професор за уже научне области: Југословенска књижевност, Модерна теорија књижевности (10. 06. 2013), Универзитетски колеџ Лондон (University College London)</li><li>3. Др Биљана Дојчиновић, ванредни професор за ужу научну област Наука о књижевности (01. 11. 2011), Филолошки факултет Универзитета у Београду</li></ol>
<b>II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ</b>
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Снежана, Зоран, Калинић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 23.12.1979, Савски венац, Београд, СФРЈ</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Уписана на реформисане докторске студије на основу високог просека (9,69) на основним академским студијама.</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Кликните да бисте почели унос текста.</p>
<b>III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</b>
„Представљање вољног и невољног сећања и заборављања у драмском опусу Самјуела Бекета“
<b>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</b> <b>Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.</b>
Проблем истакнут у наслову докторске дисертације Снежане Калинић „Представљање вољног и невољног сећања и заборављања у драмском опусу Самјуела Бекета“ представљен је, описан, истражен, анализиран, теоријски и критички преиспитан, те херменеутички сагледан и коментарисан на 302 стране, без библиографије. Тексту дисертације претходе резиме и кључне речи (Бекетове драме, сећање, заборављање, вољно, невољно, наративни идентитет, приповест, синегдоха, Рикер, Пруст) на четири непагиниране стране, а потом и резиме и кључне речи на енглеском језику, на следеће четири непагиниране стране. Затим следе још две непагиниране

стране на којима је одштампан садржај дисертације, са означеним насловима поглавља, потпоглавља и са одговарајућим бројевима страна.

Поглавље под насловом „Увод“ протеже се на првих тридесет страна и у њему ауторка најпре, на основу релевантне литературе, позиционира своје истраживање у контексту веома развијеног поља истраживања Бекетовог драмског опуса. Након прегледа већ испитиваних аспеката Бекетове драматургије током двадесетог века, Снежана Калинић истиче да је крајем двадесетог века постало „очигледно да се теми сећања, као једној од најважнијих и најучесталијих у Бекетовој драматургији, мора посветити много више пажње“ (стр. 5), те да се почетком двадесет и првог века о Бекетовом позоришту почело говорити као о „позоришту сећања“. Иако позитивно вреднује претходна постигнућа у анализи вољног и невољног сећања у Бекетовом драмском опусу, Снежана Калинић налази простор за додатне теоријске и херменутичке интервенције, а нарочито наглашава да је досад недовољно испитана тематика вољног и невољног заборављања у Бекетовом драмском опусу и на стр. 6. најављује да ће у оквиру своје докторске дисертације понудити „обухватно и уравнотежено тумачење како сећања тако и заборављања у Бекетовом драмском опусу, које анализу заборавности његових ликова неће свести на уочавање непоузданог памћења или неуспелог исхода присећања и мнемотехничких стратегија антијунака из раних Бекетових комада, већ ће размотрити и ’летотехничке’ стратегије које антијунаци неких његових позних комада користе када настоје да неке утиске и догађаје потисну из свести.“ Након јасно изложене основне тезе, ауторка образлаже своја методолошка и теоријска упоришта у сучељавању помног читања Бекетовог драмског опуса и феноменологије сећања и заборављања Пола Рикера (Paul Ricoeur) напомињући да такав херменеутички приступ досад није примењиван и развијан у критичкој рецепцији Бекетовог драмског опуса. Рикерове феноменолошке и херменеутичке студије у ретким случајевима јесу коришћене у приступима појединим Бекетовим драмским остварењима, док Снежана Калинић у овој дисертацији „у анализи целокупног Бекетовог драмског опуса“ употребљава „читаву констелацију узајамно повезаних Рикерових књига“ (стр.7).

Ауторка потом најављује да ће размотрити „особености Бекетове употребе вербалних и невербалних представљачких стратегија и описати сличности и разлике између драмских конфигурација његових комада о вољном и невољном сећању и заборављању“ (стр.7). Као друго кључно теоријско упориште за своју херменеутику Снежана Калинић наводи тематолошку студију Харалда Вајнриха *Лета: уметност и критика заборављања*, јер сматра да је у њој проблематика вољног заборављања подробније размотрена него код Пола Рикера. Калинићева сопствену истраживачку позицију јасно диференцира у односу према докторским дисертацијама Сабине Коцдон (Sabine Kozdon) и Верне Џун Мекдоналд Браун (Verna June Macdonald Brown), чије референце прилаже у бублиографији, које су психичким феноменима у Бекетовом драмском опусу прилазиле из психоаналитичке перспективе. У коментарима претходних истраживања сродних проблема Снежана Калинић показује високо развијену вештину прецизне академске расправе која њено сопствено становиште аргументовано развија, обликује и учвршћује. Сходно перспективи уже научне области Опште књижевности, из које прилази свом истраживачком проблему, ауторка се, за разлику од наведених претходница које су се бавиле садржином Бекетових драма, концентрише на формалне аспекте драматургије и на начине на које писац „драмске стратегије представљања различитих појавних видова сећања и заборављања спаја са наративним представљачким стратегијама, као и са семантичком поливалентношћу различитих сценских тропа“ (стр. 11).

Једна од наведених жижа ове дисертације је проблематика сличности и разлика

приказивања невољног сећања код Самјуела Бекета и код Марсела Пруста, чијем стваралаштву је и сам Бекет посветио дугачки оглед под насловом „Пруст“. Снежана Калинић том проблему прилази посредством упоредног читања Рикерових студија *Вољно и невољно* и *Сећање, историја, заборављање*, не би ли доказала да је „бекетовско невољно сећање посве супротна врста пасивног сећања од прустовског“ (стр. 15). Трећа ауторка у односу на коју је Снежани Калинић стало да се одреди јесте Ж. Малкин, која и сама наглашава разлику између Прустовог и Бекетовог невољног сећања. Малкинова Бекету прилази из психоаналитичке перспективе и из перспективе постмодерне театрологије. Малкиновој је стало да проблематизује „онтолошки статус аутономног сопства које се сећа“, док Снежана Калинић најављује да ће у дијалогу са увидима ове ауторке показати „да се наративизација и фрагментација Бекетовог драмског дискурса, као и предочавање нецеловитих фигура на сцени у комадима о невољном сећању више тиче психолошке него онтолошке проблематике јер одражава начин на који Бекетови ликови који се против своје воље нечег сећају сами себе доживљавају: као удвојене, разломљене или пак као расуте на неповезане делиће“ (стр. 17).

Упоредно читање Рикерових студија *Вољно и невољно* и *Сећање, историја, заборављање* и Бекетових драма, Снежани Калинић омогућава да, како сама каже, Бекетов драмски опус подели на четири велика сегмента: на комаде о невољном сећању, комаде о вољном сећању, комаде о невољном заборављању и комаде о вољном заборављању, чиме је структурисан део докторског рада који следи након Увода (1-30) и првог поглавља посвећеног проблему и метафорама нехотичног и хотимичног сећања у Бекетовом огледу „Пруст“ („Шедвел, и то ирског кова“, „непокоран мађионичар“ и друге метафоре хотимичног и нехотичног сећања у *Прусту* Самјуела Бекета, стр. 31-50). Сваки од наслова четири стожерна поглавља у себи садржи по један цитат из одговарајућег Бекетовог комада, а потом и јасно исказан проблем којем је дато поглавље посвећено. Свако од четири стожерна поглавља најпре доноси уводна теоријско-херменеутичка разматрања, са јасно наведеним проблемима, а потом одговарајуће усмерене анализе и тумачења појединачних позоришних комада. Методолошки принцип организовања научно-истраживачких увида је, на тај начин, јасно истакнут и доследно спроведен кроз целу дисертацију. Поглавље број два „[Д]а л' си ти икад у животу казао себи ЈА“: невољно сећање у Бекетовим позоришним и телевизијским комадима и драмицама“ изложено је од 51. до 102. стране и садржи следеће поделе: 2.1. Уводна теоријско-херменеутичка разматрања: употреба наративних монолога у псеудодругом и псеудотрећем лицу једнине, сценских синегдоха и асиметричних сценских призора у драмама о невољном сећању и о покушајима опирања наративном императиву Бекетових антијунака (стр. 51-64); 2.2. *Тада* (64-76); 2.3. *Ах, Цо?* (77-80); 2.4. *Игра* (81-88); 2.5. *Не ја* (88-97); 2.6. *Кораџи* (98-102). Треће поглавље је насловљено: „'Ах, те дивне успомене!'“: вољно сећање у Бекетовим позоришним, телевизијским и радио драмама и драмицама и изложено на странама 103- 160 и садржи следеће поделе: 3.1. Уводна теоријско-херменеутичка разматрања: употреба дијалога, уметнутих прича у првом лицу једнине и множине и симетричних сценских призора у драмама о (зло)употребама вољног сећања и о покушајима конфигурације наративног идентитета Бекетових антијунака (стр. 103-111), 3.2. *Крај партије* (112-126); 3.3. *Шта где* (126-129); 3.4. *Срећни дани* (129-142); 3.5. *Речи и музика* (143-147); 3.6. *Дођи-пођи* (148-150); 3.7. *Сабласни трио* и . . . *само облаци* . . . (150-154); 3.8. *Охајска импровизација* (154-160). Четврто поглавље под насловом „'Да, да, ми смо чаробњаци! Али, хајде да истрајемо у ономе што смо одлучили, пре него што заборавимо!'“: невољно заборављање у Бекетовим позоришним комадима и радио драми“ развијено је на странама 161-240) и садржи потпоглавља: 4.1. Уводна теоријско-херменеутичка разматрања: употреба дијалога и архивских записа у првом и (псеудо)трећем лицу једнине у драмама о невољном заборављању и о покушајима очувања наративног идентитета Бекетових антијунака (161-170); 4.2. *Чекајући*

Годоа (171-199); 4.3. *Крапова последња трака* (199-224); 4.4. *Скица за позоришни комад II* (225-232); 4.5. *Скица за радио II* (232-235); 4.6. *Пропаст* (235-240). Поглавље број пет, последње пре формалног закључка докторске дисертације, носи наслов „[Г]оворећи себи . . . доврши ову . . . та је она права . . . потом се одмори . . . спавај . . . нема више прича': вољно заборављање у Бекетовим драмицама и радио драмама“ и протеже се од 241. до 283. странице. Садржи следеће пододелке: 5.1. Уводна теоријско-херменеутичка разматрања: употреба наративних монолога у псеудотрећем лицу јединине, анафорично-итеративног приповедања, асиметричних и мрачних сценских призора у драмама о (зло)употребама вољног заборављања и о покушајима разградње и поништења наративног идентитета (241-254); 5.2. *Каскандо* (255-260); 5.3. *Ужарени пепео* (260-266); 5.4. *Монолог* (267-275); 5.5. *Љубашка* (275-283). Докторска дисертација Снежане Калинић на крају доноси „Закључак“, изведен на осамнаест страна (284-302), који скрупулозно, методолошки строго и доследно, преиспитује претпоставке од којих је ауторка пошла у свом истраживању и тумачењу вољног и невољног сећања и заборављања у Бекетовом драмском опусу и самерава их са исходима анализа и тумачења развијених у дијалогу са феноменологијом Пола Рикера, тематологијом Харалда Вајнриха и наратологијом Жерара Женета, као стожерним теоријским упориштима свога истраживања, поред којих се, као поводи за дијалоге, расправе и полемике појављују сви најзначајнији проучаваоци Бекета (Еслин, Жакар, Екерли, Гонтарски, Елам и други) као и ауторке студија у најужем пољу интересовања Снежане Калинић (Коцдон, Браун, Малкин). Након „Закључка“ следи сумарни списак литературе који заузима дванаест страна (302-314) и садржи 165 библиографских јединица примарне и секундарне литературе поређаних по азбучном реду у складу са хириличним писмом на којем је докторска дисертација одштампана.

#### **V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Већ од самог почетка, у Уводу, очигледно је да истраживање представљања вољног и невољног сећања и заборављања у драмском опусу Самјуела Бекета у докторском раду Снежане Калинић подразумева подробно познавање широког поља проучавања Бекетове драматургије и промишљен избор специфичног приступа који је ауторки омогућио да својим увидима, анализама и тумачењима зачне и у значајној мери развије један нови истраживачки ток, који наглашава испитивање Бекетовог театра не само као театра сећања већ и као театра заборављања, са посебном усредсређеношћу на недовољно испитани феномен вољног заборављања. Уводно поглавље прецизно најављује и образлаже теоријска упоришта истраживања (у феноменологији Пола Рикера и тематологији Харалда Вајнриха, а делимично и у наратологији Жерара Женета), која су у контексту проучавања Бекета недовољно искоришћена, заправо тек спорадично узимана у обзир у појединачним освртима, а никада систематски као у овом раду. Такође јасно излаже методолошка начела организације полазних хипотеза, анализе и очекиваних крајњих исхода у тумачењима драмских комада подељених у оне о невољном сећању, потом о вољном сећању, затим о невољном заборављању и најзад о вољном заборављању. Упоредо са испитивањем тематике сећања и заборављања Снежана Калинић користи наведена теоријска упоришта да преиспита формалне аспекте који су у вези са њеном темом: улогу наративне, Рикерових појмова наративног идентитета и наративне интелигенције у Бекетовом опусу, проблем постојања заплета у Бекетовим комадима, а сходно Рикеровом поимању метаморфоза заплета и заплета као „несагласног сагласја“. Специфична наративизација Бекетовог драмског дискурса испитана је упоредо са сценским тропима, међу којима, по Снежани Калинић, доминира сценска синегдоха. Анализа сценске семиотике представља другу жижу испитивања форме Бекетових комада, овде у вези са тематиком сећања и заборављања. Мора се нагласити да је структурална координација која је најављена у Уводу принципијелно и промишљено изведена до самог краја рада. Као логичан и плодотворан начин да се приступи проблематици сећања и заборављања у Бекетовом драмском опусу Снежана

Калинић је одабрала анализу Бекетовог сопственог читања Пруста у монографији *Пруст* из 1931. За разлику од других проучавалаца Пруста и Бекета, који су се задржавали на значењу текста, те занемаривали његов смисао јер је дисонантан у односу на уобичајена разумевања Пруста, или пак наглашавали најаву Бекетовог сопственог будућег третирања истог феномена, Снежана Калинић акценат ставља на *ретику* Бекетовог огледа и показује да „његов аутор неће још дуго остати академски тумач и критичар туђих уметничких дела јер ће се и сам определити за 'лењир и шестар књижевне геометрије'“ (стр. 31).

У Поглављу „Шедвел, и то ирског кова“, „непокоран мађионичар“ и друге метафоре хотимичног и нехотичног сећања у *Прусту* Самјуела Бекета, у анализи метафора којима Бекет описује Прустову 'мнемопоетику' (Вајнрих, 2008: 272), ауторка истиче Бекетов амбивалентан став и скепсу према Прустовом „егзалтираном доживљају привилегованих тренутака“ и, с упориштем у Рикеровој студији *Жива метафора*, указује на оно што је „живо“ у Бекетовим метафорама које употребљава за Пруста, те издваја метафоре које најављују невољно сећање у његовим сопственим потоњим драмским остварењима.

Друго поглавље доноси увиде у специфичности Бекетовог представљања невољног сећања које чине: употреба наративних монолога у псеудодругом и псеудотрећем лицу једнине, употреба сценских синегдоха и асиметричних сценских призора у драмама о невољном сећању и о покушајима опирања наративном императиву Бекетових антијунака. Сви наведени поступци су најпре теоријски образложени а потом у појединачним херменеутичким анализама убедљиво издвојени, приказани и протумачени. Коришћењем Рикерових студија *Сећање, историја, заборављање* (2000) и *Вољно и невољно* (1966), то јест у њима садржане студиозне интердисциплинарне диференцијације испитиваних појава, ауторка је успела да укаже на кључни недостатак претходних проучавања Бекета, а то је „одсуство јасно утемељених критеријума у одређивању о каквом је невољном сећању у Бекетовим комадима реч“ (стр. 53). Њен критеријум је „доминација трпљења сећања над менталним трагањем за неком представом из прошлости“, а невољно сећање анализира „као евокативне процесе који надилазе способност вољне контроле драмских ликова“ (стр.53). Што се тиче конкретних формалних одлика, које Снежана Калинић уочава и издваја у анализама комада *Тада, Ах, Џо, Игра, Не ја, Кораци*, и тиме остварује допринос проучавању Бекетових драма о невољном сећању, оне подразумевају: „избегавање првог лица наратије, фрагментарност приповедања, употребу сценских синегдоха, те позиционирање збивања увек „изван центра“ позорнице (стр. 63).

Треће поглавље, сходно предоченој диспозицији рада, испитује вољно сећање у комадима *Крај партије, Шта где, Срећни дани, Речи и музика, Дођи-пођи, Сабласни трио, . . . само облаци . . . , Охајска импровизација*. Као дистинктивне формалне одлике и носиоце семантичке специфичности ауторка истиче „употребу дијалога, уметнутих прича у првом лицу једнине и множине и симетричних сценских призора у драмама о (зло)употребама вољног сећања и о покушајима конфигурације наративног идентитета Бекетових антијунака“ (стр. 103). И у овом поглављу су најпре изложена теоријско-херменеутичка разматрања наведених проблема, а потом су развијене интерпретације појединачних комада. Посредством Рикерове студије *Време и прича*, те Кермоудове књиге *Смисао краја*, Снежана Калинић у своју расправу укључује и различита филозофска схватања времена, која доприносе свеобухватности анализе покушаја Бекетових јунака да се напорима усмереним ка вољном сећању изборе са сопственом прошлешћу и покушајима конфигурирања наративног идентитета. Подједнако се издваја и анализа сценске семиотике. У комадима о вољном сећању више не доминирају сценске синегдохе, већ се појављују целовите фигуре. „Воља захвата читавог човека“, пише ауторка дисертације, „а не само поједине делове његовог тела или његовог духа – то у феноменолошкој

студији *Вољно и невољно* стално истиче Рикер, а у својим комадима о вољном сећању и заборављању илуструје Бекет.“ (стр. 111).

У четвртом поглављу, ауторка се бави невољним заборављањем у комадима *Чекајући Годоа*, *Крапова последња трака*, *Скица за позоришни комад II*, *Скица за радио II* и *Пропаст*, критички и аналитички преиспитујући употребу дијалога и архивских записа у првом и (псеудо)трећем лицу једнине, као и покушаје очувања наративног идентитета Бекетових антијунака. Посебно ваља истаћи анализу комада *Последња Крапова трака*, који је познат као комад сећања, док га Снежана Калинић анализира као комад о невољном заборављању, као што и *Скицу за позоришни комад II*, *Скицу за радио II* и *Пропаст* такође сврстава у комаде о заборава, иако досад нису тако читани. Насупрот постојећим психолошки базираним приступима заборављању у овим драмама, ауторка се усредсређује на „начин представљања заборавности Бекетових антијунака у 'несагласном сагласју' заплета његових драма, као и на (анти)драмску функционалност исхода њиховог заборављања“ (стр. 162). Заборав се, уз помоћ Рикерове студије *Сећање, историја, заборављање* испитује као трпљење, увиђање, стање, бржи или спорији процес, те се потом разликују две Рикерове фигуре заборава: деструктивни заборав као брисање трагова урезаних у свести, и конструктивни 'заборав са задршком', а помоћу Вајнрихове студије *Лета: уметност и критика заборава* проблематизује се процесуалност и догађајност заборављања. Посебно се истиче разматрање документарних трагова који у Бекетовим комадима о невољном заборављању имају значајну улогу. Природно памћење антијунака је слабо и недостатно, али разоткрива се и немоћ архивирања. У комадима о невољном заборављању је употреба дијалога у сврху присећања још присутнија него у комадима о вољном сећању, док се *Крапова последња трака*, истиче Снежана Калинић, издваја по томе што се готово цела састоји од наративних монолога, који, међутим, у временским слојевима садрже различита 'ја' остарелог писца Крапа. Фрагментарни наративни монолози у првом или у псеудотрећем лицу једнине представљају у овим комадима покушаје фиксирања и уобличавања прошлости, за које се, међутим, испоставља да не могу бити делотворни. Рикерово истицање амбивалентне природе заборава као подривајућег и утемељујућег дејства послужило је ауторки као полазиште да у Бекетовим драмама пронађе примере 'заборава са задршком' код Бекетових антијунака. Испитивање „заборављања, наративног идентитета и наративне интелигенције Бекетових антијунака“ у дисертацији Снежане Калинић показује „како њихова заборавност истиче алтеритет, а не идентитет њиховог бића, упркос њиховим бројним покушајима да конфигуришу или да рефигуришу своје или туђе животне повести. У средишту ових комада увек се налази ерозивно и корозивно дејство заборава на идентитет ликова јер њихова заборавност нарушава њихову наративну интелигенцију због чега они нису кадри да делиће упамћених животних садржаја и прочитаних књига употребе да би се боље оријентисали у ситуацији у којој се налазе.“ (стр. 169).

Пето поглавље посвећено је употреби наративних монолога у псеудотрећем лицу једнине, потом употреби анафорично-итеративног приповедања, покушајима разградње наративног идентитета, а када реч је о сценској семиотици, асиметричним и мрачним призорима. У дијалозима са Вајнрихом и Леридером, који ауторку воде и до Ничеа, одвија се приступ феномену који је у рецепцији Бекетове драматургије најмање испитиван – вољном заборављању. „Вољно заборављање, предмет анализе овог поглавља дисертације“, каже ауторка, „појавни је облик заборављања који се ретко кад јавља у књижевности, а још се ређе разматра у њеним тумачењима или у филозофији и психологији зато што већина мислилаца сматра да оно јесте преко потребно, али да ипак није могуће.“ (стр. 242) Иновативно је ауторкино упоредно читање Рикера, који је скептичан према могућности вољног заборава, и Вајнриха, који пак инсистира на „уметности заборава“ и на њеним летотехникама, „од Хомера

до наших дана“ (стр. 244), као и потоње трагање за методичним покушајима заборављања и развијеним летотехничким стратегијама у коадима *Каскандо*, *Ужарени пепео*, *Монолог* и *Љуљашка*. У херменеутичким сегментима овог поглавља ауторка дисертације је, анализирајући монологе у псеудотрећем лицу једнине, баш као и примењене наративне стратегије, веома промишљено, образложено и скрупулозно употребила Женетове појмове анафоричног и итеративног приповедања, оригинално проналазећи код Бекета комбинацију коју сам Женет није узимао у обзир, а то је анафорично-итеративно приповедање. Увид да понављање исте приповести може бити и парадоксални напор да се прошлост заборави својство је које Снежана Калинић проналази и у Бекетовој прози. „[Л]уцидна стратегија понављања истих или незнатно измењених сећања ради њиховог заборављања не јавља се само у Бекетовој драматургији. Она се примењује и у његовим краћим и дужим прозама, а најјезгровитије је формулисана у послератној новели „Избачен“ из 1946. године. Антијунак те новеле, који мора да трага за новим склоништем јер је изненадно избачен из претходног, експлицитно формулише стратегију заборављања којом се могу спречити опасна искрсавања невољног сећања.“ (стр. 247). Наративни монолози се одликују приповедањем у псеудотрећем лицу једнине, а сценска семиотика почива на „асиметричности и отежаној перцепцији збивања на позорници“ услед слабе видљивости неосветљених сценских простора (стр. 252). Свеобухватности приступа доприноси и минуциозна анализа других метафора заборављања, осим мрака, као што су (по Вајнриху) вода, песак, рупа, ватра, ветар, река, сан, чије визуелне или аудитивне манифестације ауторка анализира у позоришним и радио коадима о вољном заборављању. У тумачењу се, међутим, долази до тога да чак и досегнути жељени заборав нема благотворно дејство, већ само доноси поништавање животних садржаја Бекетових антијунака (стр. 254), баш као што и њихови наративни императиви у псеудотрећем лицу само подстичу диконтинуитет њихових идентитета.

Закључак је, попут Увода, написан као сажетак целе студије, с тим што се у Уводу инсистира на статусу хипотезе и најавама теоријских, критичких и херменеутичких стратегија које ће у раду бити примењене, док се у Закључку указује на однос полазишта и исхода, како теоријске анализе, тако и интерпретације драмског текста и сценске семиотике, која у Бекетовом позоришту увек представља неодвојиви ауторски учинак. Оба парергонална поглавља: Увод и Закључак, сведоче о јасно и доследно примењеној методологији, као и о генези закључака које ова студија може понудити науци о књижевности, а у интердисциплинарном контексту и театрологији, и филозофији.

#### **VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији**

1. Kalinić, S. (2014) „Imaginant imaginé imaginant le tout pour se tenir compagnie? : la mémoire imaginaire dans *Compagnie* de Samuel Beckett“. *Penser l'autofiction: perspectives comparatistes / Preispitivanja: autofikcija i fokusu komparatistike*. Prir. A. Marčetić, I. Grell, D. Dušanić. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu i Agence universitaire de la francophonie. 249-257.
2. Калинић, С. (2014) „Одбрана заборављања у Монтењевим *Есејима*“. *Књижевна историја* 46 (153), стр. 619-625.
3. Калинић, С. (2014) „Дуелистички аспекти самообрачуна-исповести човека из подземља Ф. М. Достојевског“. *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, 62 (1), 107-121.

Радови који су прихваћени за објављивање:

4. Калинић, С. (2014), „Интертекстуалност *Изгубљених*: Бекетов дијалог са Дантеом, Ламартином, Платоном и Волтером“. Студија прихваћена за објављивање у часопису *Књижевна историја*, трећа свеска за 2014. годину, XLVI, 154, 2014. Видети приложену потврду главног уредника др Миодрага Матицког.
5. Калинић, С. „Августинова „ризница небројених слика“, Прустова мадлена и Крапове траке: евокативне стратегије у *Краповој последњој траци* Самјуела Бекета. Студија прихваћена за објављивање у зборнику радова са међународне конференције „Компаративна књижевност: теорија, тумачења, перспективе“, одржане 24-26. октобра 2014. на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Видети приложену потврду уреднице зборника проф. др Адријане Марчетић.

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Кликните да бисте почели унос текста.

## VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од проучавања Бекетових комада као позоришта сећања, Снежана Калинић је у критичкој, теоријској и херменеутичкој анализи Бекетових комада за позориште, радио и телевизију, фокус проучавања проширила и на феномен заборављања у Бекетовом драмском опусу. Прецизно диференцираним разматрањем феномена сећања и заборављања, с једне стране, и Бекетовог драмског опуса с друге, анализирани комади су у овој дисертацији подељени на 1. комаде о невољном сећању: *Тада, Ах, До?, Игра, Не ја, Кораџи*; 2. комаде о вољном сећању: *Крај партије, Шта где, Срећни дани, Речи и музика, Дођи-пођи, Сабласни трио, . . . само облаци . . . , Охајска импровизација*; 3. комаде о невољном заборављању: *Чекајући Годоа, Крапова последња трака, Скица за позоришни комад II, Скица за радио II, Пропаст*; и 4. комаде о вољном заборављању: *5.2. Каскандо, Ужарени пепео, Монолог, Љуљашка*. Дисертација својим закључцима доприноси разумевању разноликих односа који постоје између „вољних и невољних појавних видова сећања и заборављања Бекетових драмских ликова и њиховог делања, трпљења, и (не)одлучности“ (стр. 284). За науку о књижевности, теорију драме и драматургију посебно су значајни закључци који се тичу начина који су употребљени за представљање тих односа. Њих је ауторка дисертације поделила у две велике групе: једни се тичу наративизације драмског дискурса, а други сценске семиотике, то јест наглашене употребе невербалних тропа у предочавању призора на позорници. У оквиру наративизације драмског дискурса издвајају се следећи поступци и својства: наративни монолози у псеудотрећем лицу једнине (у првом л. ј. само када поричу исказани идентитет), дијалогизовани и вишегласни наративни монолози, приказивање наративног идентитета у виду обраћања у псеудодругом лицу једнине, које указује на алтеритет инхерентан идентитету Бекетових антијунака, фрагментарност и непоузданост исповедне нарације, употреба анафорично-итеративног приповедања у сврху хотимичног заборављања догађаја о којима се приповеда. Проблематизована су и питања у вези са Рикеровим појмом наративне интелигенције, односно (не)могућности конфигурисања и рефигурисања наративног идентитета Бекетових антијунака. У оквиру сценске семиотике преиспитано је коришћење сценске синегдохе, као и низ „вербалних варијација и невербалних реализација традиционалних метафора за сећање и заборављање“ (стр. 285), проблеми центрираности, односно децентрираности сценских призора, њихове симетрије и асиметрије, семиотике светла и таме. Анализа Снежане Калинић је, уз ослањање на Рикерову феноменологију вољног и невољног, те на његово ширење Аристотелових појмова радње и заплета, показала да се не



може говорити о потпуној негацији воље и радње у Бекетовој драматургији и његову метафору 'зујаве збрке' света довела у везу са Рикеровим појмом заплета као конфигуративног и конфигуришућег 'несагласног сагласја', те да заплет није сасвим поништен, већ је фрагментацијом, нарушавањем принципа линеарности, каузалности и хронологије измењен до границе препознатљивости, али се у Рикерово схватање заплета као најшире схваћеног конфигуративног принципа још увек уклапа. Убедљиво су приказани закључци да су у Бекетовом опусу подједнако „тематизовани и вољни и невољни појавни видови мнемоничких феномена“ (стр.298), а њима су додати и закључци у вези са улогом нарације како у обликовању тако и у деконструисању рикеровски схваћеног наративног идентитета.

**VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА**  
**НАПОМЕНА:** Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација Снежане Калинић „Представљање вољног и невољног сећања и заборављања у драмском опусу Самјуела Бекета“ оригиналан је научни рад који је изведен у складу с високим методолошким стандардима друштвено-хуманистичких наука и уже научне области Општа књижевност. Рад за своје полазиште има јасно изложене хипотезе које су наведене у горњем приказу садржаја и у оквиру вредновања појединачних делова рада. Хипотезе су прецизно, промишљено, критички, теоријски и херменеутички преиспитане и развијене у методолошки јасно и доследно изведене закључке. Према одабраним теоријским упориштима ауторка се односи скрупулозно, када је реч о разумевању и цитирању, али показује интелектуалну сувереност и иновативност када их користи у сопственим тумачењима. Подједнако је скрупулозна када је реч о ауторима и ауторкама радова са сродном проблематиком, али се у дијалогу с њима не ретко критички осврће на увиде или закључке које сматра проблематичним, те аргументовано предочава алтернативно разумевање проблема. Посебно ваља нагласити прецизно осмишљену и доследно спроведену композицију рада.

**X ПРЕДЛОГ:**

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација Снежане З. Калинић под насловом „Представљање вољног и невољног сећања и заборављања у драмском опусу Самјуела Бекета“ прихвати и да се кандидаткиња упути на усмену одбрану.

#### ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Зорица Бечановић Николић, ванредни професор  
Филолошког факултета Универзитета у Београду, ментор
2. Др Зоран Милутиновић, редовни професор Универзитетског колеџа  
Лондон (University College London)
3. Др Биљана Дојчиновић, ванредни професор  
Филолошког факултета Универзитета у Београду

